

## **ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ЄС ЯК СКЛАДОВОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

**Лисенко І.В., Лисенко А.М.**

*Національний технічний університет  
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

Актуальність проблеми правового регулювання впровадження штучного інтелекту в ЄС зумовлена не лише необхідністю захисту права інтелектуальної власності, але й охороною основних прав і свобод людини.

13 березня 2024 року Європейський парламент ухвалив Закон про штучний інтелект. Закон про ШІ запроваджує комплексні правила використання ШІ в ЄС, що робить його першим великим правовим блоком, який регулюватиме цю новітню технологію. Імплементация його положень буде проходити поступово, починаючи з 2025 року.

Зважаючи, що окремі країни ЄС, зокрема Німеччина та Франція, раніше виступали за саморегулювання, а не за державні правообмежувальні механізми, введення у дію окремих норм, розтягнеться на декілька років. Втім даний нормативний акт є першим у світі у сфері правового регулювання діяльності штучного інтелекту. ЄС намагається зайняти ключові позиції у світі регулювання технологічних розробок у галузі ШІ та домінування на ринку ключових гравців, оскільки зростає занепокоєння щодо потенційних зловживань штучним інтелектом.

Серед основних цілей зазначеного документу є захист фундаментальних прав, демократії, верховенства права та захисті довкілля від ризиків, що пов'язані зі ШІ, та водночас прискорити інновації та забезпечити провідну роль Європи у цій сфері. Нові правила забороняють використання деяких програм ШІ, які можуть загрожувати правам людини, включаючи певні категорії біометричних систем, масовану ідентифікацію обличчя із використанням камер спостереження для створення відповідних баз даних. Заборонено фіксацію емоційних реакцій на робочих місцях та у школах, системи фіксації соціального рейтингу, «інтелектуальні» поліцейські дії, які базуються виключно на складанні профілю особи та оцінці її особистих характеристик. Заборонено використовувати ШІ для маніпулювання поведінкою людей або для експлуатації їх вразливостей.

Встановлено заборону використання біометричних систем ідентифікації для правоохоронців за виключенням чітко встановлених випадків, наприклад, для пошуку зниклих осіб та для запобігання терористичним загрозам.

Передбачається введення чітких зобов'язань та обмежень для функціонування систем на основі ШІ в інших сферах, наприклад, у функціонуванні критичної інфраструктури, в системі освіти, зайнятості, приватних та державних послуг, включаючи охорону здоров'я та банківське обслуговування. Певні обмеження накладаються також на використання ШІ в деяких правоохоронних системах та у правосудді, у структурах, що залучені до регулювання міграції, охорони кордонів, а також у виборчих системах, з точки зору зниження ризику можливих впливів на виборців.

Отже, захист основних прав та свобод населення ЄС ґрунтується на людинорієнтованих засадах у використанні штучного інтелекту, що забезпечує відповідність застосувань штучного інтелекту законодавству країн-учасниць про основоположні права та свободи людини та громадянина. Також ЄС використовує ШІ як вагомий інноваційний складову у стрімкому розвитку інноваційної сфери: промисловості, енергетиці, збереженні та захисті навколишнього середовища та як безпекову складову суспільства вцілому.